महिलामाथि हुने गरेको घरेलु हिंसाः कैलाली जिल्ला जुगेडा १२, ए गाउँका सुकुम्बासी महिलाहरूको एक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत सामाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको आशिंक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि तयार पारिएको ।

शोधपत्र

प्रस्तुत कर्ता

लक्ष्मी कुँवर

रजिष्ट्रेसन नं.६-२-३२७-८०८-२००६

कक्षा रोल नं. ७१२।०६८

समाजशास्त्र केन्द्रिय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाण्डौं

२०७३

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय

समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाण्डौं

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट समाजशास्त्र विषयमा स्नातककोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिको आंशि आवश्यकता पूर्तिको लागि छात्रा **लक्ष्मी कुँवर**द्वारा **"महिलामाथि हुने गरेको घरेलु हिंसाः कैलाली जिल्ला जुगेडा १२, ए गाउँका सुकुम्बासी महिलाहरूको एक अध्ययन"** विषयमा तयार पारिएको शोधपत्र मेरो निर्देशन र सुपरिवेक्षणमा तयार पार्नुभएको हो । म उहाँको कार्यप्रति सन्तुष्ट छु र प्रस्तुत शोधपत्रलाई आवश्यक मुल्याङ्कनको लागि सिफारिस गर्दछु ।

शोध निर्देशक

....

डा.मनहरी ढकाल

समाजशास्त्र केन्द्रिय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाण्डौं

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय
समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाण्डौं

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय अन्तर्गत सामाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिको लागि छात्रा **लक्ष्मी कुँवर**द्वारा तयार पारी प्रस्तुत गरिएको **"महिलामाथि हुने गरेको घरेलु हिंसाः कैलाली जिल्ला जुगेडा १२, ए गाउँका सुकुम्बासी महिलाहरूको एक अध्ययन"** विषयको शोधपत्र समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिको लागि उचित ठहरिएकोले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

विभागीय प्रमुख ....
प्रा.डा.तुल्सीराम पाण्डेय

आन्तरीक परीक्षक ....
डा. मनहरी ढकाल

बाह्य परीक्षक ....
डा. टिकाराम गौतम

कृतज्ञताज्ञापन

त्रिभुवन विश्वविद्यालयको मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तरगत समाजशास्त्र विषयको स्नातककोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिको आंशिक आवश्यकता पुरा गर्ने शिलशिलामा तयार गरिएको यो शोधपत्र **"महिलामाथि हुने गरेको घरेलु हिंसाः कैलाली जिल्ला जुगेडा १२, ए गाउँका सुकुम्बासी महिलाहरूको एक अध्ययन"** लाई प्रस्तुत रुपमा तयार पार्न आफ्नो अमूल्य समय, निरन्तर हौसला, प्रोत्साहन एंव आवश्यक सुझाव दिई सहयोग गर्नु भएकोमा म मेरो शोध निर्देशक त्रिभुवन विश्वविद्यालय समाजशास्त्र केन्द्रीय विभागका **डा.मनहरी ढकाल**प्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । साथै समाजशास्त्र केन्द्रीय विभागका प्रमुख **डा तुल्सीराम पाण्डेय ज्यू** तथा बाह्य परीक्षक डा. टिकाराम गौतम प्रति हृदयदेखि आभार प्रस्तुत गर्दै हार्दिक धन्यबाद ज्ञापन गर्दछु ।

यो शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा नमूना छनौटमा परेका सिनामंगल स्थीत सुकुम्वासी टोलका महिलाहरू जसले विभिन्न प्रश्न एंव जिज्ञासाहरूको सही उत्तर दिएर तथ्याङ्क जुटाउन सहयोग गर्नुभएकोमा हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

यस्तै मेरो जीवनका हरेक पाइलामा उत्साह र उर्जा प्रदान गरी यस अवस्थामा ल्याउने मेरो बुवा श्री जयन्द्र बहादुर कुँवर ज्यू र आमा रुपसरादेवी कुँवरज्यूको साथै यो शोधपत्रलाई अझै परिमार्जित गर्नको निम्ति विषयगत सल्लाह एवं सुझाव दिई सहयोग गर्नु हुने, लेखन कार्यलाई सहजता प्रदान गर्ने भाई पदमराज जोशी आर्थिक रुपले पढाईमा सहयोग र हौसला प्रदान गरिदिनु हुने मेरो श्रीमान् नरेश रावल मेरा परिवारका सदस्यहरू,सहयोग गर्नुहुने साथीहरूमा पनि आभार व्यक्त गर्दछु र उहाँहरूलाई पनि हृदयदेखि नै धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

यो शोधपत्रलाई अझै परिमार्जित गर्नको निम्ति समय समयमा आवश्यक विषयगत सल्लाह एंव सुझाव दिनुहुने समाजशास्त्र विभागका सम्पुर्ण गुरुहरु तथा लाईब्रेयिनमा कार्यरत समस्त कर्मचारीहरु प्रति पनि आभार व्यक्त गर्दछु र उहाँहरुलाई पनि हृदयदेखि नै धन्यबाद दिन चाहन्छु ।

लक्ष्मी कुँवर

विषय-सूची

पृष्ठ नं.

सिफारिस पत्र
स्वीकृति पत्र
कृतज्ञताज्ञापन
तालिका सूचि

अध्याय - एक
अध्ययनको पृष्ठभूमि **१- १०**

१.१ परिचय १
१.२. समस्याको कथन ५
१.३ अनुसन्धानको उद्देश्य ७
१.४ अध्ययनको महत्व ७
१.५ अध्ययनको संगठनात्मक स्वरुप १०

अध्याय - दुई

सन्दर्भ साहित्यको अध्ययन **११ -१७**
२. सैद्धान्तिक अवधारणा
२.१ महिलाहरूको अवस्था ११
२.२ नेपालमा महिलाहरूको अवस्था ११
२.३ लैङ्गिक १२
२.४ सुकुम्बासी सम्बन्धी अध्ययन १३
२.५ हिंसा सम्वन्धि अध्ययन १४

अध्याय- तीन

अनुसन्धान विधि **१८- २०**
३.१. अनुसन्धान ढाँचा १८
३.२. तथ्याँकको प्रकृति र श्रोत १८
३.३ अध्ययनको समग्रता र नमूना छनौट १९
३.४ तथ्याङ्क संकलन विधि १९
३.४.१ अन्तर्वार्ता १९
३.४.२ अवलोकन पद्धति १९
३.४.३ समूह छलफल २०
३.५ तथ्याङ्क प्रस्तुति एव विश्लेषण २०
३.६ अध्ययनको सिमाहरु २०

अध्याय- चार
अध्ययन क्षेत्रको परिचय **२१-२३**
४.१ परिचय २१
४.२ अध्ययन क्षेत्र छनौटको औचित्य २१
४.३ सुकुम्वासी वस्ती एक परिचयः २२
अध्याय- पाँच
हिंसा पिडित महिलाहरूको सामाजिक आर्थिक पृष्ठभुमि **२३-३२**
५.१ जातिगत आधारमा सुकुम्वासी महिलाहरूको विवरण २४
५.२ उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या बनोट २५
५.३ साक्षरता तथा शैक्षिक स्थिति २७
५.४ पारिवारिक संरचना र परिवारको आकार २७
५.५ जन्म स्थानको आधारमा वसाई, सराईको स्थिती २८
५.६ सुकुम्वासी महिलाको अवस्था २९
५.७ सुकुम्वासी महिलाको स्वास्थ्य अवस्था ३०
५.८ आर्थिक अवस्था ३०
५.९ पेशागत विवरण ३१

अध्याय-छ

सुकुम्वासी महिलामाहुने घरेलु हिंसा र उनीहरूमा परेको प्रभाव **३३-४३**

६.१ महिला महिला वीच भेदभाव ३४
६.२ सुकुम्वासी महिला-महिला विचको सम्बन्ध ३५
६.३ पारिवारिक निर्णयमा महिलाको सुकुम्वासी भुमिका ३६
६.४ सुकुम्वासी महिलाहरूको सन्तान जन्माउने निर्णय प्रकृया ३७
६.५ गर्भपतन सम्वन्धि महिला अधिकारको अवस्था ३८
६.६ पारिवारिक हिंसा र महिला ३९
६.७ महिला माथिको हिंसाका प्रकारहरू ४०
६.८ महिला अधिकार र नियम कानून ४१
६.९ सुकुम्वासी महिला परेको प्रभाव ४३

अध्याय-सात

सारांश र निष्कर्ष **४४-४६**
७.१ सारांश ४४
७.२ निष्कर्ष ४६

सन्दर्भ सूचि
प्रश्न सूचि

तालिका-सूची

		पृष्ठ नं.
तालिका नं.५.१ :	जातिगत अधारमा सुकुम्वासी महिलाको विवरण	२४
तालिका नं.५.२ :	उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण	२६
तालिका न ं५.३:	साक्षरता तथा निरक्षर विवरण	२७
तालिका नं ५.४ :	पारिवारिक संरचनाको र आकार	२७
तालिका न ं५.५:	जन्म स्थानको आधारमा घरपरिवारको उत्तरदाताको विवरण	२८
तालिका न ं५.६ :	सुकुम्वासी महिलाहरुको पेशागत विवरण	३१
तालिका नं.६.१	सुकुम्वासी महिला विचको भेदभाव	३४
तालिका नं.६.२	पारिवारिक निर्णयमा महिलाको भुमिका	३६
तालिका नं. ६.३ :	सुकुम्वासी महिलाहरूको सन्तान जन्माउने निर्णय प्रकृया	३७
तालिका नं ६.४ :	महिला र गर्भपतन अधिकार	३८
तालिका नं.६.५ :	पारिवारिक हिंसामा महिला	४०
तालिका नं.६.६ :	महिला माथि हुने हिंसाको प्रकार	४१
तालिका नं.६.७ :	महिला अधिकार र नियम कानून	४२